

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ У СПРАВАХ ПРО ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ

В юридичній доктрині не раз піднімалось питання щодо доцільності присутності переліку порушень митних правил і санкцій за них саме в Митному кодексі України (далі – МК України), а не в Кодексі України про адміністративні правопорушення (далі – КУАП), де знаходиться більшість норм, що передбачають адміністративну відповідальність. Вважаємо логічним перерахувати всі види порушень митних правил в КУАП, так як процедура призначення відповідальності за дані проступки не виходить за рамки загальних правил (оскільки митне законодавство повинно встановлювати митні правила, а відповідальність за їх порушення повинна вичначатись в законі, що закріплює засади такої відповідальності).

Прихильники наявності правового закріплення інституту відповідальності саме в МК України посилаються на особливості провадження у цих справах та специфіку проведення процесуальних дій. Це також не раз ставало предметом дискусії у доктрині митного права. Особливо активно обговорюється питання щодо правоохоронного статусу митного органу. Не зважаючи на відсутність правоохоронного статусу, митники мають змогу вчиняти різні процесуальні дії, необхідні для всебічного і об'єктивного дослідження обставин вчинення правопорушення. Ці дії зазначені в ст. 508 МК України.

В першу чергу, при виявленні правопорушення складається протокол. У випадках порушення митних правил, виявлених при огляді міжнародних поштових відправлень, або якщо власник предметів-безпосередніх об'єктів порушення митних правил не встановлений, складається протокол особливої форми. Цей процесуальний акт досить часто може не містити усієї необхідної інформації для вирішення справи по суті. Для її отримання необхідно провести інші процесуальні дії з подальшим закріпленням їх у відповідних процесуальних актах. Без укладення протоколу, проведення таких дій неможливе. Це ще раз підкреслює особливість порушення митних правил у системі адміністративних проступків, де вчинення процесуальних дій на стадії порушення справи має на меті забезпечити складення протоколу, де фіксується достатня кількість інформації.

В МК України 2012 р. вперше міститься стаття, яка присвячена такій процесуальній дії як опитування. Порядок опитування, права та обов'язки опитуваного особи залежить від його процесуального положення. При цьому, вони можуть бути опитані як особи, які залучаються до відповідальності, так і як законні представники або свідки. Перед опитуванням необхідно встановити особу опитуваного, з'ясувати, якою мовою вона володіє, роз'яснити права та обов'язки. Особи, які викликаються для опиту-

вання, повинні з'явитися на виклик митного органу і правдиво повідомити все, що їм відомо про обставини, які стосуються справи про порушення митних правил. Проте відповідальність за порушення цих вимог покладено лише на свідків. Для правопорушника відмова чи ухилення в дачі показань – своєрідний спосіб захисту. Проте, при визначенні санкції, враховується каяття чи введення митних органів в оману.

Для отримання достатньої доказової бази, посадовій особа митного органу, яка здійснює провадження у справі про порушення митного законодавства, вправі витребувати від посадових осіб підприємств та фізичних осіб документи, матеріали фото- і кінозйомки, звуко- і відеозапису, інформаційних баз та банків даних, а також інші носії інформації і у разі невиконання вимог посадової особи митного органу щодо надання необхідних матеріалів, вони підлягають тимчасовому вилученню. Такому вилученню підлягають також і товари – безпосередні предмети порушення митних правил. При цьому, товари тимчасово вилучаються митними органами незалежно від статусу особи – правопорушника (резидент або нерезидент). Забороняється використання отриманої інформації в особистих цілях, передання її третім особам, а також іншим органам, окрім випадків, передбачених законом. Якщо необхідні документи належать органу державної влади, підприємству, то вони вилучаються в порядку, узгодженому з керівником або заступником керівника цього підприємства. Варто зазначити, що у новому кодексі вперше передбачена можливість оскарження цієї процесуальної дії.

Під час розслідування справи про порушення митних правил може виникнути необхідність у здійсненні митного обстеження. Науковці з митного права часто акцентують увагу на критеріях «достатності» підстав для проведення такої процесуальної дії. Відсутність роз'яснень на законодавчому рівні стосовно підстав для вчинення митного обстеження може бути причиною свавілля з боку посадової особи, що здійснює провадження по даній справі.

В ході митного розслідування з метою встановлення тотожності об'єкта, що пред'являється, з об'єктом, що спостерігається при впізнанні, посадова особа митного органу має право пред'явити для впізнання порушнику, свідку, предмети та документи, які виявлені при митного огляді, обстеженні, особистому огляді, проведенні вилучення. Така дія проводиться в обов'язковій присутності понять. Предмети і документи, що пред'являють, повинні бути одного найменування, призначення, розміру, форми, моделі, марки чи кольору, та не менше 2 – 3 крім того, що впізнають.

Призначення експертизи – процесуальна дія, що дозволяє отримати інформацію в результаті використання спеціальних знань експерта. Найбільшою проблемою при здійсненні такої дії являється відсутність підстав для відповідальності експерта за упередженість при дослідженні або по-

дання завідома неправдивого висновку. Хоч в законі вказано, що рішення про призначення експертизи є для нього обов'язковим, відповідальність за його нез'явлення також не передбачена.

Підсумовуючи, можна сказати, що МК України наділив посадових осіб митних органів широким колом повноважень, які дозволяють отримувати необхідну доказову базу для кваліфікації вчиненого діяння і визначення відповідальності за порушення митних правил. Проте, відсутність роз'яснення певних положень, чіткого закріплення правового статусу учасників провадження інколи можуть поставити під сумнів об'єктивність митного розслідування.

Левченко С.Г.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри морського та митного права*

ВЗАЄМОДІЯ МИТНИХ ОРГАНІВ З СУБ'ЄКТАМИ ПРИВАТНОГО ПРАВА: УПОВНОВАЖЕНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ОПЕРАТОР

Зростання обсягу міжнародної торгівлі спонукає до активного співробітництва та інтенсивного спілкування між митною службою та учасниками зовнішньої торгівлі, це має велике значення для взаємодоповнюючих зусиль з реалізації ними своїх цілей та виконання зобов'язань. Оскільки митна служба є важливим елементом у системі міжнародної торгівлі, потрібно щоб митниці використовували у своїй роботі сучасні методи митної діяльності й прагнули до максимального спрощення зовнішньоторговельної діяльності. Використовуючи систему керування ризиками, митна служба визначає, які товари та які учасники зовнішньої торгівлі характеризуються належним рівнем дотримання митного законодавства й, отже, становлять низький ступінь ризику для цілей митного контролю. Для таких учасників можуть бути затверджені спеціальні або прискорені процедури, які передбачають незначне втручання з боку митних органів при митному контролі та оформленні товарів.

Важливим етапом у розвитку системи взаємодії митної служби та учасників ЗЕД є введення в українську митну практику інституту уповноваженого економічного оператора (далі – УЕО). Ця новела митного законодавства заснована на нормах міжнародного права, за якими УЕО – це суб'єкт (один із учасників зовнішньоекономічної діяльності), який нарівні з митними органами забезпечує безпеку та надійність міжнародного ланцюга поставок товарів.

Сутність створення інституту УЕО в Україні полягає у наданні певній категорії підприємств, які користуються довірою митних органів, можливості використовувати спеціальні спрощення. Статус УЕО надається підприємству митницею шляхом видачі сертифіката УЕО та включення його до Єдиного реєстру УЕО. Відповідно до норм МК України (Митний